

opinnäytteitä

HELSINGIN YLIOPISTON TIEDOTUSOPIN LAITOS

1983

BRUSILA-RÄSÄNEN, Riitta: Suomalaisen sanomalehden uutisetusivun taitossa tapahtuneita muutoksia. Sivulaudatur.

ERÄMETSÄ, Harri: Yleisölehtien eriytyminen lukijoiden kiinnostuksen ja taustamuuttujien perusteella.

KARIMO, Jorma: Television soveltuvuus korkeakouluopetukseen - kenttätutkimus Helsingin yliopistossa.

KAUHANEN, Erkki: TIEDE 2000 -lehden lukijakuntatutkimus 1981. Sivulaudatur.

KERÄNEN, Seppo: Yleisradion informatiiviset uutiskriteerit - Teoria sekä käytäntö Kainuun alueuutisissa.

NYBERG, Marjukka: Case study monilotteisen skaalauksen käytöstä yrityskuvatutkimuksessa.

PEKKOLA, Juha: Terveyden avaimet -kurssin seuraamisesta ja vaikutuksista.

PORKKA, Hannele: Sanattoman viestinnän käsitteistöä, tutkimusmenetelmistä ja tilankäytön osa-alueista.

REPO, Päivi: Toimittajien suhtautuminen uuteen tekniikkaan. Sivulaudatur.

SASSI, Sinikka: Tietokoneviestintää: kokemuksia COM-ohjelman käytöstä.

TIILIKAINEN, Teppo: Suomen Yleisradio kansainvälisessä radiotoiminnassa - englanninkielisten lyhytaalto-ohjelmien sisältö.

VIITALA, Tarja: Viiden sarjakuvalehden moraalikäsitteet ja käsitykset yhteiskunnasta vuonna 1981.

bibliografioita

Tiedotustutkimuksen uudet bibliografiat

Suomalaisen tiedotustutkimuksen bibliografian VIII osa on ilmestynyt marraskuun alussa. Bibliografiaan on koottu 504 viitettä suomalaisesta tiedotustutkimuksesta vuosilta 1981-82, monografioista, keskeisistä sarjajulkaisuista ja aikakauslehtiartikkeleista sekä opinnäytteistä ja esitelmistä.

Jokaisesta julkaisusta on laadittu lyhyt tiivistelmä, josta ilmenee mitä julkaisu käsittelee.

Aineisto on luokiteltu aiheen mukaan bibliografian edellisten osien tavoin. Lisäksi siinä on asiahakemisto ja tekijähakemisto bibliografian VI-VIII osiin.

Suomalaisen tiedotustutkimuksen bibliografia VIII kuuluu Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen E-sarjaan numerolla 3/1983. Sitä voi tilata hintaan 37,10 mk osoitteesta Yliopiston paperikauppa, Tampereen yliopisto, Kalevantie 4, 33100 Tampere 10.

Kesällä ilmestyi pohjoismaisen tiedotustutkimuksen bibliografian (NORDICOM, Bibliography of Nordic Mass Communication Literature) uusin osa, joka sisältää tiedot pääasiassa vuonna 1982 julkaistusta pohjoismaisesta tiedotustutkimuksesta. Julkaisut on järjestetty julkaisumaan mukaan. Jokaisesta julkaisusta on tiivistelmä. Erillisessä indexosassa on asiahakemisto, joka noudattaa Unescon laatimaa joukkotiedotustesaurus-ta. Lisäksi siinä on tekijähakemisto ja hakemisto julkaisijalaitoksista.

Marja Oksa

nordicom

Nordicom in muutostuulet

Pohjoismainen kulttuurisihteeristö asetti marraskuussa 1982 työryhmän arvioimaan NORDICOMin nykyistä toimintaa.

NORDICOM on toiminut noin kymmenen vuoden ajan kokeiluprojektina, nykyisillä säännöillä ja organisaatiolla vuodesta 1979 alkaen. Työryhmän tehtävänä oli: 1) arvioida, onko toiminta NORDICOMin sääntöjen mukaista ja vallitseeko kustannusten ja tuotettujen palvelusten välillä riittävä tasapaino, 2) tutkia, voidaanko on line -tietokanta liittää kansallisiin ja pohjoismaisiin informaatio- ja dokumentaatiojärjestelmiin, 3) selvittää, missä määrin tiedotustutkimus tarvitsee erityistä pohjoismaista tukea ja mitä tukimuotoja voidaan osoittaa.

Evalvoinnin tuloksia

Lähes vuoden työskenneltyään työryhmä jätti raporttinsa NORDICOMin hallitukselle, joka käsitteli sitä kokouksessaan 11. lokakuuta 1983. Työryhmä piti tärkeänä, että tiedotustutkimuksella on pysyvä ja jatkuva kirjallisuuden dokumentaatiojärjestelmä. Ryhmä esitti arvionsa 15 kohdan muodossa, joissa puututtiin NORDICOMin organisaatioon, toimintaan ja talouteen. Ryhmä kirjasi paljolti niitä ongelmia, joista NORDICOMissa on keskusteltu koko sen toiminnan ajan. Organisaation osalta ryhmä puutui hallituksen, muun koordinoituvien ja mahdollisten käyttäjäkokousten tehtäviin. Toiminnassa nähtiin parantamisen varaa muun muassa aineiston valintakriteereissä (suuri ongelma on ns. harmaa kirjallisuus eli kirjakauppajakelun ulkopuolella oleva aineisto), tietokannan hakujärjestelmässä, käytetyssä UNESCO:n tesauksessa, aineiston syöttämisessä tietokantaan, suomalaisen aineiston tiivistelmien kääntämisessä. Työryhmä ei pitänyt tarpeellisena tietokannan liittämistä pohjoismaisiin kansallisiin kirjasto- ja informaatiopalvelujärjestelmiin, vaikka yhteistyövalmiuksia tulisikin kehittää. Talouden osalta ryhmä esitti palvelujen saattamista maksullisiksi eräänlaisella jäsenmaksuperiaatteella.

Evalvointityöryhmän johtopäätös oli, että NORDICOMin toimintaa tulee vastaisuudessaakin tukea pohjoismaisin varoin. Se on yksi hyvin toimivista pohjoismaisista hankkeista ja on edistänyt poikkitieteellisen tutkimuksen infrastruktuurin kehittämistä. Rahoitus tulee saada pysyväksi ja koordinoituvien lisävarojen avulla. Ryhmä esitti, että seuraavan kolmen vuoden aikana olisi ns. vakiinnuttamis-

kausi, jona aikana NORDICOMille etsitään pysyvä rahoitus.

Hallituksen vastaus

NORDICOMin hallitus käsitteli kokouksessaan työryhmän raporttia, johon se laati oman vastauksensa. Vastaus on lähetetty pohjoismaiselle kulttuurisihteeristölle, joka käsittelee sitä erillisessä kokouksessaan tammikuussa 1984. Pohjoismainen ministerineuvosto, joka lopullisesti päättää NORDICOMin tulevaisuudesta, tekee päätöksen kulttuurisihteeristön esityksen perusteella.

Hallitus pitää NORDICOMin pysyvää rahoitusta tarpeellisena ja esittää, että Pohjoismainen ministerineuvosto myöntää sen pohjoismaisesta kulttuuribudjetista. Muutkaan rahoitusmahdollisuudet eivät ole poissuljettuja. Vuoden 1984 alusta alkavan vakiinnuttamiskauden tärkein tavoite on hankkia pysyvä rahoitus. NORDICOM ei siis enää ole kokeiluprojekti.

Muilta osin hallituksen vastaus työryhmän raporttiin koskettelee hallintoa ja organisaatiota, "tekniisiä" ongelmia, tietokantaa sekä palveluiden saattamista maksullisiksi. "Teknisistä" ongelmista hallitus puutui muun muassa materiaalin syöttämisen hajauttamiseen, joka on kallis ratkaisu, materiaalin valinnan jatkuvaan ongelmaan, tiedotuslehtien toimitamiseen ja levittämiseen, palvelujen markkinointiin sekä suomalaisen aineiston kääntämiseen. Viimeksi mainitun osalta vastauksen liitteenä on suomalaisten dokumentalistien arvio tiivistelmien kääntämiskustannuksista.

Hallitus päätti esittää, että NORDICOMille myönnettäisiin varoja tietokannan ilmaiskäyttöä varten vuodeksi 1984. Mikäli varoja ei saada, tietokanta ei ole lainkaan käytössä vuoden vaihteen jälkeen. Datacentralen, jonka hallussa tietokanta tällä hetkellä on, ei ole kiinnostunut sen käyttöönsaattamisesta. Kysymys on siitä, että tietokanta on pieni ja sen käyttö liian vähäistä ollakseen kannattavaa. Tietokannan tulevaisuutta suunniteltaessa päätettiin kääntyä NORDINFO:n puoleen. Hallitus päätti esittää NORDINFOlle, että se kevään ja kesän 1984 aikana laatisi selvityksen ja/tai järjestäisi konferenssin yhteiskuntatieteellisistä informaatiopalveluista

pohjoismaissa. Tässä yhteydessä tulisi selvittää ne mahdollisuudet, joita on olemassa NORDICOMin ja sen tietokannan liittämisestä laajempaan informaatio- ja dokumentaatiojärjestelmään. Palveluita maksullisia ovat tällä hetkellä bibliografia ja tietokanta, jotka säilyvätkin maksullisina mahdollisia ilmaiskokeiluja lukuunottamatta. Sen sijaan hallitus ei pidä suotavana tiedotuslehtien tekemistä maksullisiksi. Jäsenmaksuperiatteeseen siirtyminen, mitä arviointiryhmä esitti, vähentäisi palveluiden käyttöä.

Suomen keskus siirretään?

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen, NORDICOMin Suomen keskuksen ja Tampereen yliopiston kirjaston kesken on ollut alustavia keskusteluja NORDICOMin toiminnan siirtämisestä kirjaston yhteyteen. Ajatus liittyy Tampereen yliopiston kirjaston hankkeeseen saada keskuskirjasto-oikeudet sosiaali- ja viestintätieteissä. Hanke on parhaillaan vireillä ja päätöstä odotetaan syksyn 1984 aikana. Myös suomalaisen tiedotustutkimuksen bibliografian saaminen erillistietokannaksi KATlin (Kotimaisen kirjallisuuden tietokanta) on ollut keskustelunalaisena. Tällöin suomalainenkin bibliografia olisi haettavissa myös suorasaantina. Painetun bibliografian tuottamisesta ei kuitenkaan luovuttaisi.

Marja Oksa

tiedoksi

Kohti informaatio-yhteiskuntaa

Uutta viestintäteknologiaa koskeva pohdiskelu on Suomessakin vihdoinkin herännyt toden teolla, ei vain tutkijoiden kammioiden, viestinnän ammattilaisten kesken ja teollisuuden tuotekehittelynä, vaan myös valtiovallan tasolla. Tapahtuuko tämä liian myöhään, voidaan tietenkin kysyä. Joka tapauksessa liikenneministeriön järjestämään seminaariin Helsingissä syyskuun lopulla kokoontui noin 70 viestinnän eri alojen asiantuntijaa, ammattilaista, tutkijaa ja päätöksentekijää pohdimaan joukkoviestintäteknologian vaikutusten arviointia ja esittämään käsityksensä liikenneministeriön asiaa koskevasta laajasta tutkimushankkeesta.

Tutkimushankkeen taustana on valtioneuvoston periaatepäätös, jonka mukaan "Liikenneministeriö yhdessä alan tutkimuslaitosten kanssa käynnistää vuonna 1983 pitkäaikaisen uusien viestintäteknologioiden arviointi- ja kokeiluprojektin, jossa selvitetään uuden viestintäteknologian yhteiskunnalliset soveltamismahdollisuudet ja vaikutukset". Hanke perustuu teknologiakomitean ehdotukseen, ja painottaa joukkoviestintäteknologioiden mahdollisuuksia ja vaikutuksia "erityisesti haja-asutusalueiden ja erityisryhmien osalta".

Projektia ovat valmistelleet tämän vuoden ajan yhteistyössä liikenneministeriön kanssa VTT ja posti- ja telehallitus. Lisäksi asiantuntijoina ovat olleet elektroniikka- ja viestintäteollisuuden ja viestintäalan järjestöjen sekä tutkimuslaitosten edustajat.

Tutkimusohjelman tavoitteiksi on asetettu määritellä ne uuden joukkoviestintäteknologian sovellutukset, jotka "(1) parhaiten tukevat tasapainoista ja hallitua siirtymistä teollisesta yhteiskunnasta tietoyhteiskuntaan, (2) tarjoavat parhaiten kansalaisille runsasta ja monipuolista tietoa, (3) tukevat viestintäteollisuutta ja sitä palvelevia tuotannonaloja kotija ulkomaanmarkkinoilla ja nopeuttavat tietotekniikan käyttöönottoa elinkeino-